

הרליכות החיים

ע"י הרב נחום צבי מאיר ראזענפעלד שליט"א מו"ץ בשיכון סקווירא יע"א

לזיכוי הרבים בדבר ה' זו הלכה

פורים | שנת תשע"א לפ"ק | גליון קמ"ט

לע"נ אאמור"ר ר' יעקב גרשון ב"ר שלמה ע"ה

בס"ד

ומתנות לאביונים

ונהפוך הוא... א פארקערטער פסק-דין

דער הייליגער חתם סופר ז"ע האט דערציילט, אז צו זיין רבי'ן, דעם בעל הפלאה, איז אמאל געקומען א איד וועלכער האט געלעבט אין גרויס ארעמקייט און ער האט זיך באקלאגט אז ער האט א רייכן קרוב וואס האט אסאך געלט און וויל אים נישט ארויסהעלפן, און ער וויל רופן דעם קרוב צו דין-תורה.

דער בעל הפלאה האט געלאזט רופן דעם קרוב און אים געפרעגט, "היתכן? איר האט א קרוב אן ארעמען איד און איר ווילט אים נישט ארויסהעלפן?" האט דער קרוב זיך פארענטפערט און געזאגט, אז אמת, ער האט טאקע אוועקגעלייגט געלט וואס ער דארף נישט אזוי וויכטיג יעצט אויפ'ן מאמענט, אבער ער וויל זיך באזארגן אויף די שפעטערע יארן, ווייל וואס וועט זיין אז ער וועט מאר'ן ימים זיין און ווערן גאר אלט, און דאן אויף די עלטערע יארן וועט ער זיך נישט קענען קיין עצה געבן און נישט האבן פון וואס צו לעבן? דעריבער קען ער יעצט גארנישט אוועקטיילן פון זיין אוועקגעלייגטן געלט, ווייל ער דארף זיך באווארענען און לעבן מיט א חשובן, אז ער זאל האבן פון וואס זיך צו שפייזן אויף דער עלטער.

דערווייל איז אריינגעקומען צום הפלאה א פרוי צוזאמען מיט איר מאן, און זי האט זיך באקלאגט אז דער מאן טיילט אוועק ממש יעדן דאלער וואס ער פארמאגט פאר צדקה און ער לאזט כמעט גארנישט איבער פאר זיין אייגענער שטוב, און זי וויל אז דער רב זאל פסק'ענען צי עס איז ריכטיג אזוי צו טון.

דער בעל הפלאה האט זיך געוואנדן צום מאן און געפרעגט פארוואס ער טיילט אלעס אוועק אויף צדקה, האט ער געענטפערט אז היות ער ווייסט נישט וויפיל יאר עס איז אים באשערט צו לעבן אויף דער וועלט, און אפשר וועט ער ח"ו נישט זוכה זיין צו לעבן לאנג, און מען ווייסט דאך אז אויף יענער וועלט באגלייטן דעם מענטש נאר צדקה און מעשים «... המשך בעמוד ב'»

עפעס וואס איז מוקצה, צ"ב א גראגער אד"ג. (יא) נאכ'ן זמן מעריב מעג מען רעדן וואקעדיגע זאכן וואס מען דארף מסדר זיין פורים, וויבאלד דער איסור פון רעדן דברי חול גייט אן נאר שבת. אויך מעג מען בעטן פון איינעם וואס האט שוין געזאגט המבדיל צו טון פאר אים א מלאכה.

פארשידענע הלכות וואס זענען נוגע ווען פורים פאלט אויס מוצאי שבת

הלכות חג בחג

מטלטל זיין די מגילה

(א) מען מעג מטלטל זיין די מגילה שבת קודש אפילו שלא לצורך, ווייל די מגילה האט א הלכה ווי כתבי קודש וואס זענען נישט מוקצה וויבאלד מ'קען אין זיי לערנען. (עיין ש"ת סי' ש"ח סק"ב ובמ"ב ס"ק כ"ג ובסי' תרפ"ח ס"ק ח')

איבער'חזר'ן די מגילה

(ב) מען מעג זיך איינ'חזר'ן די מגילה שבת אז מען זאל עס קענען גוט לייענען פורים, און עס הייסט נישט אז מען מאכט א הכנה פון שבת אויף מוצאי שבת, וויבאלד מען טוט דערמיט א מצוה שבת אליין, ווייל עס איז אזוי ווי לערנען. מען זאל אבער נישט ארויסזאגן בפירוש אז מען גייט חזר'ן די מגילה כדי עס צו קענען גוט פורים (שש"כ"ה פכ"ח הע' קע"ט בשם הגרש"ז אויערבאך ובספר אש"י פמ"ט בשם עיקרי הד"ט)

(ג) מען מעג לייענען שבת די צעטלעך אויף וועלכע עס שטייען אויפגעשריבן די פלעצער וואו מען וועט לייענען פורים די מגילה פאר פרויען, ווייל עס איז א צורך מצוה.

ברענגען די מגילה אין בית המדרש

(ד) מען טאר נישט ברענגען די מגילה שבת אין בית המדרש כדי מען זאל עס האבן גרייט אויף מוצאי שבת.

(ה) מוצאי שבת מעג מען ברענגען די מגילה אין שול, אויך אויב מען האט נאכנישט געזאגט ברוך המבדיל, אויב עס איז אויף א פלאץ וואו עס איז דא אן עירוב, אבער אויב עס איז נישטא קיין עירוב דארף מען קודם זאגן המבדיל (ואם עדיין לא בירך ברכת המזון נחלקו הפוסקים אם יכול לומר אח"כ רצה בברהמ"ז, ודעת שועה"ר סי' קפ"ח ס"ז, הוא דשב ואל תעשה עדיף, ומספק לא יאמר [יכול לשמוע רצה מחבירן], ואם כבר התפלל מעריב ודאי אינו אומר רצה).

מטלטל זיין די פורים-קאסטימען

(ו) קינדער מעגן אנטון שבת די קאסטימען וואס

זיי פארשטעלן זיך מיט זיי פורים, אויב עס איז נישט דא דערין קיין מוקצה-זאך און עס האט נישט קיין גלעקלעך וואס קלינגען, און עס איז נישטא דערביי קיין חשש פון הכנה אויף נאך שבת, וויבאלד די קינדער האבן שוין יעצט דערפון הנאה.

על הניסים ביי שלש סעודות

(ז) עס איז א מחלוקת הפוסקים אויב מען זאגט על הניסים ביי שלש סעודות ווען מען ציט אריין די סעודה מוצאי שבת. עס זענען דא וואס פירן זיך צו עסן א כזית חלה ווען עס איז שוין נאכט פאר'ן בענטשן און דערנאך זאגן על הניסים ביים בענטשן (און אזוי איז דער מנהג אין סקווירא), אבער אויב מען האט נישט געגעסן א כזית ביינאכט זאל מען נישט זאגן על הניסים. (עיין שועה"ר סי' קפ"ח ס"ז ובמ"ב ס"ק ל"ב-ל"ג ובקצה"ש סי' מ"ז)

(ח) אויב מען האט שוין געבענטשט פון שלש סעודות זאל מען שוין גארנישט טועם זיין ביז נאכ'ן יוצא זיין מגילה-לייענען. פורים אינדערפרי פאר'ן דאוונען מעג מען טרינקען א קאווע, וויבאלד מען איז נאכנישט מחוייב געווארן מיט'ן מגילה-לייענען, ווייל דער חיוב הייבט זיך אן ערשט נאך שחרית. אבער נאכ'ן דאוונען פאר מגילה-לייענען זאל מען נישט טרינקען.

ברענגען צו שלש סעודות א געוויסן בגד זיך צו פארשטעלן

(ט) מען מעג ברענגען אין בית המדרש צו שלש סעודות א געוויסן בגד זיך צו פארשטעלן, אויב עס איז שוין נאכ'ן זמן מוצ"ש, אפילו אויב מען האט נאכנישט געזאגט המבדיל.

(י) קינדער מעגן קומען פארשטעלן אין בית המדרש צו שלש סעודות, אויך אויב עס איז נאכנישט נאכט, אבער פארשטייט זיך אז זיי טארן זיך נישט אנשמירן דאס פנים, א.ד.ג., זאכן וואס מען טאר נישט טון שבת, און אזוי אויך דארפן זיי אכטונג געבן נישט מטלטל צו זיין

גליון זה נתנדב לע"נ הרה"ח ר' יחיאל ב"ר יוסף אויש ז"ל - ראש הקהל דקהלת פאפא וי"ר הנהלת המוסדות

נלבי"ע בשם טוב עתיר זכיות ומעש ביום י"ז אדר תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.

הלכות חג בחג

קריאת פרשת זכור וקריאת המגילה

ומתנות לאבינונים

« המשך מעמוד א' »

טובים, דערפאר מוז ער אריינכאפן און טיילן וואס מער צדקה ווילאנג ער לעבט נאך אויף דעם עולם.

הערנדיג די צוויי פארקערטע טענות פון די צוויי מענטשן - דער רייכער קרוב וועלכער האט זיך געוואלט באזארגן אויף די עלטערע יארן אויב ער וועט מאריך ימים זיין, און דער בעל-צדקה וועלכער האט געוואלט אריינכאפן צו טיילן גענוג צדקה טאמער עס איז אים נישט באשערט צו לעבן לאנג - האט דער בעל הפלאה ארויסגעגעבן זיין פסק-דין, אז דער אויבערשטער זאל אפהיטן ביידע מענטשן פון דעם וואס זיי האבן מורא: דעם ערשטן וואס גיט גארנישט פאר זיין ארעמען ברודער, ווייל ער האט מורא אז ער וועט לעבן צו לאנג - אז ער זאל נישט דארפן דערויף זארגן; און דעם צווייטן, וואס טיילט פיל צדקה ווייל ער האט מורא אז זיינע טעג זענען געציילטע - אז ער זאל זוכה זיין צו אריכות ימים ושנים און א גוטן עלטער.

ווען דער חת"ם האט דאס דערציילט האט ער זיך אויסגעדרוקט: "דאס איז א פסק-דין מתוק".

לכבוד מכון הליכות החיים,

דער פשווארסקער רבי, הגה"ק ר' יעקב לייזער זצוק"ל, האט דערציילט: צום רבי'ן ר' דוד משה טשארטקאווער זצ"ל איז אמאל אנגעקומען א בריוו פון איינער פון די ארומיגע שטעט, אין וועלכן די שטאטסלייט האבן געבעטן אז דער טשארטקאווער זאל זיי ארויסהעלפן אין א געוויסן וויכטיגן צדקה-צוועק, ווען דער טשארטקאווער האט געענדיגט לייגענען דעם בריוו, האט ער זיך אנגערופן צו זיין זון, הרה"ק ר' ישראל זצ"ל, וועלכער איז דארט געשטאנען: "נ... דאס הייסט, אז ער איז שוין גרייט צו גיין זאמלען געלט פאר דעם צוועק. צוליב דעם כבוד פון טאטן האט ר' ישראל גארנישט געענטפערט, אבער איינער פון די ארומיגע האט זיך אנגערופן אז מען קען נישט יעצט בעטן קיין געלט ביי מענטשן, ווייל דער מצב פון פרנסה איז זייער ענג, און די מענטשן האבן נישט קיין געלט צו געבן.

ווען דער טשארטקאווער האט דאס געהערט האט ער געזאגט: "כ'וועל אייך דערציילן א מעשה. אין די צייטן ווען דער הייליגער רמ"א איז געווען רב אין קראקע, האט געוואוינט דארט א פשוט'ער איד, וועמען מען האט גערופן מיט דריי נעמען: 'יעקב דער שלעפער' - צוליב דעם וואס דאס איז געווען זיין פרנסה, צו שלעפן פעקלעך פאר מענטשן; 'אנקל שבת'ניק' - צוליב דעם וואס ער פלעגט זיך פירן יעדע וואך אראפצוצופן פון זיינע ארעמע פארדינסטן, און מיט'ן אפגעשפארטן געלט איז ער געגאנגען איינקויפן בראנפן אויף שבת, וואס ער האט אויסגעטרונקען ביי ער איז געווארן שיכור, « המשך בעמוד ג' »

את הרבים י"ח. ויש מקילין דיכול לברך בעצמו (עי' שו"ת שבט הלוי ח"ט, סי' קמ"ו).

(י) בחור בן י"ג שנה מותר לקרות את המגילה בלילה להוציא אחרים (דברבנן סמכין על חזקה שהביא ב"ש), אבל ביום לא יקרא להוציא את האנשים רק אם וודאי הביא ב"ש, אבל יכול לקרות להוציא נשים.

אם חיסר תיבה א'

(יא) צריך לשמוע כל המגילה, ואם חיסר תיבה א' דעת הרבה פוסקים שלא יצא, וכן אם קרא שלא כסידורן לא יצא, ע"כ מי שלא שמע תיבה א' מהבעל קורא יקרא לעצמו עד שמגיע למקום שעומד הבעל קורא ויכול לאומרם אפי' מתוך חומש או בע"פ, וכשקורא לעצמו צריך להשמיע לאזנו, ויזהר שלא לבלבל אחרים ע"ז.

טעה באיזה תיבה

(יב) אם טעה באיזה תיבה שאינו משנה המשמעות יצא, ואם משנה המשמעות כגון שקרא ישב תחת יושב או נפל תחת נופל וכדו', ה"ז כאילו דילג לגמרי אותה תיבה וצריך לחזור ולקרותה כסדר (מ"ב תר"צ), וכן כשקורין לנשים צריכים ליזהר בזה.

(יג) מי שמסתפק לאחר הקריאה אם טעה באיזה תיבה באופן שנשתנה משמעותה א"צ לחזור, כיון דיש מקילים בכל ענין (עי' ביה"ל ד"ה אין מדקדקין).

(יד) צריך הבעל-קורא להיזהר לומר כל התיבות וגם עשרת בני המן מתוך הכתב ולא בע"פ, ולפי הסדר, וכשקורים ויזתא צריך להדגיש הוא"ו, וזהו מדינא דגמרא.

(טו) אלו הפסוקים שאומרים הקהל בקול רם אזי מי שאין לו מגילה כשרה צריך ליזהר שיכוין באלו הפסוקים שאומרים כל הקהל בקול רם שלא לצאת באמירת עצמו רק לצאת מהבעל קורא, אף בדביעבד יצא אם קרא איזה תיבות בע"פ אבל זהו רק בדביעבד, אבל לכתחילה צריך לצאת מקריאה במגילה כשירה כל התיבות.

(טז) לכתחילה צריך לכוון במחשבתו לכל תיבה שיוצא מפי הקורא, ובדיעבד אם חשב בדברים אחרים יצא אם שמע והסתכל במקום הקריאה, דכיון שהסתכל במקום הקריאה בודאי שמע (שו"ת ארץ צבי סי' מה, ועיין נימוקי א"ח).

הקורא את המגילה לנשים

(יז) הקורא את המגילה לנשים יקראנה לאחר ששמע הקריאה בביהמ"ד, דמצוה לכתחילה הוא שיצא בביהמ"ד משום "ברוב עם הדרת מלך". ואם מכיון שלא לצאת באותה הקריאה שקורא לנשים יכול לקרות אף קודם ששמע את הקריאה בביהמ"ד (כף החיים תרצ"ב ס"ק כ"ז).

(יח) אם לא בירכו הברכות קודם הקריאה (מצוי בנשים שהגיעו לאחר הברכות) יכולים לברך בין הפרקים.

קריאת פרשת זכור

(א) צריך ליזהר בקריאת פרשת זכור לשמוע כל מילה, ובדיעבד אם חיסר איזה תיבות ושמע רק עיקר ענין זכירת עמלק יצא (ספר הליכות שלמה פ"ח).

(ב) זכירת מעשה עמלק הוא מצות עשה מה"ת וצריך לאומרה מן הספה, ע"כ צריך כ"א לכיון לצאת מן הבעל קורא והבעל קורא יכוין להוציא השומעים, וגם צריכין לכיון קודם הקריאה לקיים מצות זכירת ומעשה עמלק.

אם לא שמע קריאת פרשת זכור

(ג) מי שלא שמע קריאת פרשת זכור יכול לצאת י"ח בקריאת פרשת 'ויבא עמלק' שקורין בפורים, ויאמר לפני הקריאה להקורא שיכוין להוציא.

(ד) יש הרבה שיטות שגם נשים מחויבות בזכירת מעשה עמלק, ע"כ צריכות לכתחילה לשמוע הקריאה מתוך הספה, וכשא"א יכולות לקרות הפרשה מתוך החומש (ויש פוסקים דנשים פטורות, דדוקא הזכרים היה להם לעשות המלחמה ולא לנשים) (עיין שו"ת בצל החכמה ה"ו סי' מט, ועיין כה"ח אות ל' דאף להשיטות שנשים אינן מחויבות מ"מ כשבאות לשמוע יש להם שכר).

קריאת המגילה

(ה) הכל חייבים בקריאת המגילה אחד אנשים ואחד נשים, רק שהחייב באנשים הוא בקריאה והחייב בנשים הוא בשמיעה, ולכן כשקורין רק לנשים מברכות הנשים "לשמוע מגילה", ויש אומרים שיברכו "לשמוע מקרא מגילה". ואם בירכו "על מקרא מגילה" יצאו, וצריכין לעמוד כשמברכים הברכות של המגילה כדין כל ברכות המצוות.

(ו) קריאת המגילה בלילה הוא מדרבנן, וביום הוא מדברי קבלה, דהוא כמו דאורייתא (תרצ"ו סי' ס"ו, שעת" ס' תרפ"ז ס"ק א' בשם נודע ביהודה, ובשעה"צ סי' תר"צ ס"ק מ"א), ע"כ אם נסתפק אם דילג איזה תיבות או שלא אומרם כהוגן בלילה א"צ לחזור ולקרות, וביום יחזור לקרות מאותו מקום בלא ברכה, (וקריאת נשים הוא מדרבנן גם ביום, משום דחייבא דנשים הם משום דאף הן היו באותו הנס דהוא דרבנן, עיין תוס' מגילה ד. ד"ה שאף, ובטורי אבן שם ובספר טל תורה מגילה דף כ', ע"כ נשים גם ביום אין צריכין לחזור באופן ספק).

(ז) טוב שיעמדו ב' אנשים אחד מימין הקורא ואחד משמאלו (כה"ח ס"ק א').

(ח) יש ליזהר שלא יהא תלוי המגילה על שני צידי השלחן, שאין זה כבוד להמגילה.

(ט) אם אָבַל קורא את המגילה יברך אדם אחר הברכות, משום דאין אבל מברך 'שהחיינו' להוציא

פסק באמצע קריאת המגילה

(ט) אם פסק באמצע קריאת המגילה יצא אפי' שהה כדי לגמור את כולה, ע"כ מי שקורא להוציא ב"ב והוצרכו להפסיק כמה פעמים יצאו, ואפילו אם השיחו באמצע (ולכתחלה יסדרו באופן שלא יצטרכו להפסיק), ואם הפסיק משום שהקורא לא הי' ראוי לקרות או שהמקום לא הי' ראוי, והפסיק כדי לגמור כולה דהיינו כדי לקרות כל המגילה מתחילה עד סוף, יחזור לתחילתו אבל לא יברך לפניו.

(כ) זקנים ששמיעתם קשה ומשתמשים בהירינג עי"ז, אם אפשר להם בלא זה (ע"י שיעמדו סמוך להבעל קורא) יסירם (והתיבות שלא ישמעו יאמרו בעצמם), ואם אי אפשר להם בלא זה יאמרו המגילה בעצמם עם הבעל קורא.

(כא) אם קרא במגילה שיש בה חסירות ויתירות יצא, אבל לכתחלה אין לקרות בה אם יש לו מגילה אחרת (מ"ב ס' תרצ"א ס"ק י"ד).

קרובין בחזרת הש"ץ

(כב) אומרים קרובין בחזרת הש"ץ, והוא ר"ת ק'ול ר'נה ו'ישועה ב'אהלי צ'דיקים. (רמ"א ס' ק"יב). וי"א שנקרא 'קרובות', שהם מקריבים ישראל לאביהם שבשמים, וגם משום שהם "בקרבו" ואמצע התפלה (מש"ז ס' נ"ג ס"ק י').

על הניסים

(כג) בשמו"ע אומרים על הניסים בברכת הודאה, ואם שכח לאמרו עד שאמר בא"י של 'הטוב שמך' אינו חוזה, ויכול לאומרו לאחר אלקי נצור קודם יהיו לרצון.

(כד) אבל ר"ל אינו מתפלל לפני התיבה לא בפורים ולא בשושן פורים, והמנהג שלא לומר תחנון בשיתסר ושיבסר (ע"י ספר שער יששכר מאמר ימי ששון ע"ד יש לכבד ולרומם קדושת חז"ל גם בספיקו, כיון שמקשה בגמרא ואימא שיתסר ואימא שיבסר, כי כל קס"ד בגמרא ג"כ סברא נכונה, עיי"ש).

קריאת התורה

(כה) קורין ויבוא עמלק (שהוא מענינא דיומא דהמן היה מזרע עמלק), אף שאין בה אלא תשעה פסוקים, ובכל קריאה אין קורין פחות מעשרה פסוקים, אבל כיון דסליק הענין בפחות מעשרה מותר. ולא רצו חכמים להוסיף איהו פסוקים מלמעלה או מלמטה, לרמוז דמפני שעמלק גרם להיות השם והכסא חסר (שאין השם והכסא שלם עד שימחה שמו של עמלק), כך יהי' פרשיותיו חסרים. (מ"ב ס' קל"ז בשם ארחות חיים). וכתב בשער אפרים שער ע"ח ספ"ז דיש ליהזר הרבה בשמיעת פרשה זו, שיום זה הוא זכר גדול

לנס וזכירת מחית עמלק, ע"ש.

קריאת המגילה ביום

(כו) קורין המגילה ביום בתפילין, דכתיב ליהודים היתה וכו' ויקה ודרשינן יקר זו תפילין, ובהרבה מקומות נוהגין שקורין את המגילה בתפילין דר"ת.

(כז) נוהגין לברך ברכת שהחיינו גם לפני קריאת המגילה ביום, ויכוין בברכת שהחיינו ביום גם על משלוח מנות ומתנות לאבינוים וסעודת פורים. ואם לא כיוון ע"ז א"צ לחזור ולברך.

(כח) בלילה אומרים אשר הניא וכו'. וביום אין אומרים אשר הניא, משום דכבר אמרו פיוטים, ומתחילין שושנת יעקב.

(כט) אחר קריאת המגילה מברכין 'הרב את ריבנו' בין בלילה ובין ביום, וצריך ליהזר שלא להפסיק בדיבור בין קריאת המגילה להברכה, ובדיעבד אם הפסיק בדיבור יכולים לברך, וטוב שיוציא עצמו ע"י אחר (ע"י שעה"צ תרצ"ב י"ב), והמנהג הוא לאמרו אפי' ביחיד (כה"ח ס' תרצ"ב ס"ק כ"ד).

משלוח מנות

(ל) חייב אדם לשלוח לחבירו שתי מנות של אוכל או משקה, או מנה א' אוכל ומנה א' משקה, וצריך שיהא ראוי לאכילה, וצריך לשולחם דוקא ביום.

(לא) אין יוצאין מצות משלוח מנות בבגדים, ספרים, ושאר מתנות.

(לב) גם אשה חייבת במשלוח מנות, ואיש לא ישלח לאשה ואשה לא ישלח לאיש, וצריכים גם לחנך הקטנים לשלוח לחברים (פרמ"ג א"א ס' תרצ"ה י"ד).

(לג) אָבֵל תוֹךְ י"ב חודש חייב לשלוח משלוח מנות, אבל לא ישלח דבר של שמחה. אבל אין שולחין לאבל, ובדיעבד אם שלחו לו מותר לקבלו, אבל מותר לחברותיה של אשת האבל לשלוח לה, וכן אם האשה אבלה מותר לשלוח לבעלה או למשפחתה. ואם האבל הוא עני מותר לשלוח לו מעות, דלא גרע מצדקה (מ"ב ס' תרצ"ו ס"ק י"ט).

מתנות לאבינוים

(לד) חייב כל איש ואשה ליתן מתנות לאבינוים והשיעור הוא לכה"פ ליתן מתנה א' לב' אבינוים, והבעל יכול ליתן בעד אשתו (וכתב בספר הליכות שלמה פ"ט ד"א' הבעל להקנות לאשתו ולבניו ע"י אחר אלא יאמר להם שהוא נותן בעבורם, ויש מהדרים לזכות להם ע"י אחר). בחורים ובתולות הגדולים שאינם נשואים הסמוכים על שולחן אביהם אם יש להם ממון לעצמם צריכים ליתן.

ומתנות לאבינוים

«« המשך מעמוד ב'»

און אין שיכרות פלעגט ער אויסשרייען, 'שבת, שבת, שבת'; און אזוי אויך פלעגט מען אים צוליב דעם רופן 'משה שיכור'.

"איין ערב שבת, ווען ער האט זיך ארויסגעלאזט, ווי געווענליך, צו גיין קויפן בראנפן, האט ער געהערט ווי א צעבראכענע ארעמע פרוי רעדט צו זיך אליין ביים אפענעם פענסטער און זאגט, 'א, יא, יעקב גייט שוין טרינקען זיין בראנפן, בשעת איך האב נאכנישט קיין געלט צו קויפן ליכט פאר שבת.' הערנדיג די רייד, איז יעקב געווארן אין א פארלעגנהייט, נישט וויסענדיג וואס צו טון. פון איין זייט, האט אים דער יצר-טוב צוגערעדט, ער זאל אוועקגעבן דאס געלט פאר אט-דער פרוי, כדי זי זאל קענען צינדן ליכט ווי אלע אידישע פרויען, אבער פון דער אנדערער זייט, האט דער יצר-הרע גע'טענה'ט צו אים, אז ער טאר נישט מוותר זיין אויף זיין שטענדיגן מנהג מקבל שבת צו זיין מיט א פלעשל בראנפן; פארוואס ליגט דען פונקט אויף אים דער חיוב אוועקצוגעבן זיין אפגעשפארטע געלט פאר דער פרוי, ווען זיין גאנצע הנאה און עונג שבת איז פון דעם ביטערן טראפן?

"אבער נאכדעם וואס ער האט זיך גוט איבערגעטראכט, האט יעקב באשלאסן ביי זיך אז ער וועט די וואך מוותר זיין אויף זיין שטענדיגן פארגעניגן און אוועקגעבן דאס געלט פאר דער ארעמע פרוי, אז זי זאל קענען איינקויפן שבת-ליכט. ער האט זיך אויסגעדייט און איר געגעבן דאס געלט, און דערנאך איז ער געגאנגען זיך טובל זיין און צוריק אהיים.

"עס זענען נישט דורך מער ווי א פאר שעה, און יעקב איז פלוצלינג נפטר געווארן, און וויבאלד ס'איז שוין געווען שפעט נאכמיטאג און נאענט צו שבת, איז נישט געווען קיין צייט מער זיך אפצוגעבן מיט זיין קבורה, און מען האט אים געלאזט ליגן אין חברה-קדישא שטיבל.

"פרייטאג-צו-נאכטס איז יעקב געקומען און זיך באוויזן צום רמ"א ווען ער האט געהאלטן אינמיטן לערנען, און אים געזאגט אז ער קומט יעצט אלס שליח פון בית-דין של-מעלה אים מודיע זיין אז אין הימל איז דא א גרויסער קטרוג אויף אים. דער רמ"א, וועלכער האט אים געקענט אלס שיכור און בכלל נישט געוואוסט אז יעקב איז שוין נישט אויף דעם עולם, האט זיך אנגערופן צו אים, 'הא, יעקב, דער וויין פון ערב שבת ווירקט נאך אויף דיר!' אבער יעקב האט גע'טענה'ט אז ער רעדט נישט פון שיכרות, נאר ער קומט שוין צו אים פון דער אמת'ער וועלט.

"דער רמ"א האט אים נאך אלץ נישט געגלייבט נאר געטראכט אז דאסמאל איז ער גאר שטארק שיכור, אבער כדי דאס פעסטצושטעלן איז ער ארויס צו די קינדער וואס זענען געשטאנען אינדרויסן און זיי געפרעגט אויב יעקב דער שיכור לעבט נאך. ווען די קינדער האבן געענטפערט אז ער איז נאר-וואס נפטר געווארן און ליגט אין חברה-קדישא שטיבל,

«« המשך בעמוד האחרון»

הלכות חג בחג

מתנות לאבינוים, סעודת פורים, עשיית מלאכה

מתנות לאבינוים

לה יוצאים ידי חובת מתנות לאבינוים ע"י ששולחים להעני מעות על הדואר קודם פורים באופן שמגיע להעני בפורים (אחרונים), וכן יכולים ליתן לגבאי צדקה קודם פורים שיתנם לעניים בפורים, וכן אם נותן להעני קודם פורים ומתנה עמו שאין לו להשתמש עם מעות זה אלא לצורך פורים יצא (ש"ת ד"י סי' רח"צ), וכן יכולים ליתן מתנות לאבינוים לעניי ירושלים ע"י שיזכה הגבאי בעבורם ביום ט"ו (ש"ת דברי משה ח"א סי' ל"ח, ועיין מש"כ בשו"ת קנה בושם ח"ב סי' ל"ב).

לו) אין אדם יוצא מתנות לאבינוים במעות מעשר, או ממעות צדקה שהפריש כבה, ומה שמוסיף ליתן יותר מב' אבינוים יכול ליתן ממעות מעשר.

לז) אם פורע חובו של עני בחנות אין יוצאין בזה מתל"א, דצריך שיהא המעות ביד העני שיוכל לעשות בו מה שירצה (ואפילו אם נותנים בידו מעות ע"מ שיפרע בו איזה חוב ג"כ לא מהני (מעדני שלמה מהגרש"א זצ"ל)).

סעודות פורים

לח) עיקר סעודת פורים צריכה להיות ביום (וכתב בפרמ"ג שם דיש לכוין בהסעודה זכר להנס שנעשה ע"י הסעודה), אבל צריך להרבות ג"כ קצת בסעודה בלילה לכבוד פורים, ויהא בביתו נרות דולקות ושולחנו ערוך ומטה מוצעת (מ"ב תרצ"ה ס"ק ג').

לט) אומרים ועל הנסים בבהמ"ז, ואם שכח אין מחזירין אותו (וכשיגיע להרחמן יאמר הרחמן הוא יעשה לנו ניסים כמו שעשה לאבותינו וכו'), וי"א דבסעודה ראשונה ביום צריך לחזור, ע"כ יש ליהרהר ביותר שלא לשכוח.

מ) אם לאחר ועל הנסים טעה וסיים 'ועל כלם יתברך' שבתפילה חוזר ומתחיל ועל הכל וכו' (ספר קצוה"ש סי' מ"ז ס"ב כדן מפסיק באמצע ברהמ"ז שחוזר למקום שפסק), ואם נזכר לאחר שאמר בא"י של הטוב שמך יסיים למדני חוקיך ויחזור לומר ועל הכל.

מא) מי ששכח ואמר ועל הנסים בשושן פורים א"צ לחזור בין בתפילה ובין בברכת המזון, דימים אלו יש להם שייכות לפורים.

מב) טוב לעסוק מעט בתורה קודם שיתחיל הסעודה.

מה) סעודה השניה מתחילין מבעוד יום, ועל כן יכולים לומר על הנסים אפי' מברכים בלילה, ואם התפלל מעריב באמצע סעודתו אינו יכול לומר על הנסים בברכת המזון, ומי ששכח ואמר על הנסים בשושן פורים בין בתפלה בין בברכת המזון א"צ לחזור.

מו) גם בפורים יש ליהרהר מאד שלא להלבין ולצער את חבריו, וכן שלא לגרום היזק לחבירו, וכן יש להזהר שלא ללבוש בגד שיש בו חשש שעטנז. ושלא ללבוש בגדי אשה (ובדיעבד אם הזיק את חבריו מחמת שמחת פורים יש מחלוקת הפוסקים אם צריך לשלם עיין רמ"א סי' תרצ"ה ס"ב ובמ"ב ס"ק י"ג, ובמש"כ בערוה"ש ס"י דעכשיו שאין אנו נוהגים לשמוח כ"כ עד שיבוא להיזק דאם הזיק צריך לשלם).

מז) מעות שגמר בלבו לחלקם לעניים ביום פורים אינו ראוי לשנותם, משום דצדקה יש לו דין הקדש שחל במחשבה אף שלא הוציא בשפתיו (מ"ב סי' תרצ"ד סק"ו).

מלאכה בפורים

מג) נוהגין שלא לעשות מלאכה בפורים, והעושה מלאכה בפורים אינה רואה סימן ברכה מאותה מלאכה, וכן אין לכבס בגדים בפורים אם לא לצורך היום, ולצורך פורים מותר לעשות הכל ואפי' מלאכות גמורות, וכל דבר שיש בו הפסד אם לא יעשו מותר, וכל דבר שמחה מותר לעשות בפורים (שעה"צ ג' בשם פרמ"ג). וע"י גוי מותר לעשות מלאכה, אך בנין בית וכדומה שהוא אוושה מילתא נכון שלא לעשותו אפי' ע"י גוי (שע"ת תרצ"ו א').

מד) מותר לכתוב אגרות שלום וכן מזכרת חובותיו, וכל דבר שא"צ עיין גדול, אבל לא ימשך בה ביותר כדי שלא יתבטל משמחת פורים, (ומי שנותן מתנה ורוצה לכתוב חרוזים נאים וכדומה יראה לכתחילה לכתוב קודם פורים) (מ"ב סק"ו).

ומתנות לאבינוים

«... המשך מעמוד ג'»

האט דער רמ"א פארשטאנען אז עס איז אן ערנסטער ענין, און ער איז צוריקגעקומען און געפרעגט פון יעקב, פארוואס עס איז דא דער קטרוג אין הימל. האט דער נפטר געענטפערט אז דאס איז דערפאר ווייל דער רמ"א, ווען ער נעמט צוזאמען געלט אויף צדקה, לאזט ער אויס די ארעמעלייט און נעמט נאר ביי די עשירים, ווייל די ארעמעלייט האבן סיי-ווי נישט צופיל צו געבן, און ער איז זיי נישט מוכה מיט אט-דער הייליגער מצוה פון צדקה. דער רמ"א האט אים געפרעגט ווי אזוי ער קען בטל מאכן דעם קטרוג, האט יעקב געענטפערט, אז אויב ער וועט זיך פאָרנעמען אז פון היינט און ווייטער וועט ער גיין אויך צו די ארעמעלייט נעמען ביי זיי צדקה, וועט דער קטרוג בטל ווערן.

"דער רמ"א האט אים ווייטער געפרעגט פארוואס ער האט זוכה געווען צו זיין דער וואס זאל ברענגען צו דעם אז דער קטרוג זאל פון אים בטל ווערן, און דערצו נאך פאר ער איז אפילו געקומען צו קבורה, האט דער נפטר דערציילט די מעשה, ווי ער האט אוועקגעגעבן זיין גאנצע אפגעשפארטע געלט פאר דער ארעמער פרוי, אז זי זאל קענען קויפן שבת-ליכט, און דערבער האט ער דערצו זוכה געווען.

"דער נפטר האט דאן צוגעגעבן און דערציילט אז אט-די פרוי איז א גלגול פון אסתר המלכה, ווייל אסתר המלכה, ווען זי איז נפטר געווארן איז זי ארויפגעגאנגען אלץ העכער און העכער פון איין הימלישן היכל צום צווייטן, ביז זי איז אנגעקומען צו איין היכל וואס דארט האט מען איר נישט אריינגעלאזט, זאגנדיג אז דער היכל איז געאייגנט ספעציעל פאר די וואס האבן זיך געמוטשעט ביים לעבן מיט'ן נסיון פון ארעמקייט, און וויבאלד אסתר האט קיינמאל נישט געוואוסט פון קיין ארעמקייט - סיי ווען זי איז געווען א מיידל ביי מרדכי הצדיק אין שטוב, און סיי ווען זי איז גענומען געווארן צו אחשוורוש אין קעניגליכן פאלאץ - קען זי דערבער און דעם היכל נישט אריינקומען.

"אסתר המלכה האט אבער גע'טענה'ט אז איר גאנץ לעבן האט זי אוועקגעגעבן צו העלפן כלל ישראל, און וואס איז זי דען שולדיג אז זי איז צוליב דעם קיינמאל נישט געווען ארעם? הערנדיג די טענה האט מען גע'פסק'נט אין הימל, אז אסתר המלכה זאל נאכאמאל מגולגל ווערן און שפירן דעם נסיון פון ארעמקייט, און אזוי וועט זי שפעטער קענען אריינקומען אין דעם ספעציעלן היכל.

"און דער נפטר האט אויסגעפירט: 'נאכדעם וואס איך האב אוועקגעגעבן מיין גרעסטע פארגעניגן כדי איר ארויסצוהעלפן און מקיים געווען דערמיט די מצוה פון צדקה, האט די מצוה איבערגעוואויגן מייע עבירות, און מען האט מיך גלייך געשיקט אין גן-עדן, און וויבאלד איך קען נישט לערנען בין איך געווארן דער שמש אין דער ישיבה של מעלה.

"דאס אלעס האט דער נפטר, יעקב, דערציילט פאר'ר רמ"א, און פון דאן האט דער רמ"א מקפיד געווען אנצוקלאפן פאר צדקה-צוועקן אויך ביי די טירן פון ארעמעלייט און נעמען פון זיי צדקה לויט זייערע מעגליכקייטן, אפילו ווען דאס האט אים נישט געברענגט קיין כבוד."

ווען דער טשארטקאווער האט געענדיגט דערציילן די מעשה, האט זיין זון, ר' ישראל, פארשטאנען אז דווקא די צדקה וואס קומען אן פאר מענטשן שווער צו געבן מאכט בטל אלע קטרוגים, האט ער זיך אויפגעהויבן און תיכף זיך ארויסגעלאזט צוזאמענעמען געלט פאר יענעם וויכטיגן צדקה-צוועק ביי אלע אידן פון שטאט.

דער אויבערשטער זאל העלפן, מיר זאלן זוכה זיין אז בזכות די פילע צדקה-געלטער וואס אידן טיילן אויס אין די יעצטיגע שווערע זמנים, ווען עס איז "כלה פרוטה מן הכיס" (פון די סימני הגאולה), זאלן מיר שוין אויסגעלייזט ווערן, ווי עס שטייט, "אין ישראל נגאלין אלא בזכות הצדקה", און מיר זאלן זוכה זיין נאך דעם יאר צום "וונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים".

ידידכם: משה מנחם טויבענפעלד

הפצת הגליון נתנדב ע"י ידידינו הנכבד מוה"ר יצחק ארי' ראויצקי הי"ו לע"נ אביו הרה"ח ר' זיידל מאיר בר' יוסף בנימין ע"ה יארצייט י"ט אדר ת.נ.צ.ב.ה.